

**MINISTERE DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE**

**MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST**

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE D'INSCRIPTION SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME MONUMENT DE L'ANCIENNE BRASSERIE ATLAS (TOTALITE DE LA TOUR ET DES FACADES COTE RUE SCHEUTVELD ET RUE DU LIBRE EXAMEN) SISE RUE DU LIBRE EXAMEN 13 A ANDERLECHT.

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS MONUMENT VAN DE VOORMALIGE BROUWERIJ ATLAS (TOTALITEIT VAN DE TOREN EN DE GEVELS AAN DE ZIJDE VAN DE SCHEUTVELDSTRAAT EN DE VRIJONDERZOEKSTRAAT) GELEGEN VRIJONDERZOEKSTRAAT 13 TE ANDERLECHT

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment l'article 7;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op artikel 7;

Sur la proposition du Ministre-Président chargé des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter belast met Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

ARRETE:

BESLUIT:

Article 1er - Est entamée la procédure d'inscription sur la liste de sauvegarde comme monument, de l'ancienne Brasserie Atlas (totalité de la tour et des façades côté rue Scheutveld et rue du Libre Examen) sise rue du Libre Examen 13 à Anderlecht, connue au cadastre d'Anderlecht, 1ère division, section A, 3ème feuille, parcelle n° 555 h2 en raison de son intérêt historique, esthétique, social et technique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Artikel 1 - Wordt aangevat de procedure tot inschrijving op de bewaarlijst als monument, van de voormalige Brouwerij Atlas (totaliteit van de toren en de gevels aan de zijde van de Scheutveldstraat en de Vrij-Onderzoekstraat) gelegen Vrij-Onderzoekstraat 13 te Anderlecht, bekend ten kadaster te Anderlecht, 1ste afdeling, sectie A, 3de blad, perceel nr 555 h2, wegens haar historische, esthetische, sociale en technische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I gevoegd bij dit besluit.

Art. 2 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 2 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, le 22 - 01 - 1998

Brussel, 22-01-1998

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites.

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen.

Charles PICQUE.

Apie certifié conforme Voor eensluidend verklaard afschrift

Nadine SOUGNÉ

RBC - Chancellerie

BHR - Kanselarij

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE D'INSCRIPTION SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME MONUMENT DE L'ANCIENNE BRASSERIE ATLAS (TOTALITE DE LA TOUR ET DES FACADES COTE RUE SCHEUTVELD ET RUE DU LIBRE EXAMEN) SISE RUE DU LIBRE EXAMEN 13 A ANDERLECHT.

Réf. cadastrale: Anderlecht, 1ère division, section A, 3ème feuille, parcelle n° 555 h2.

Description sommaire :

Tour de fabrication de la bière "en cascade" (1):

Construction en ossature de béton et remplissage en maçonnerie de 30 m de haut (7 niveaux), avec toiture plate. D'inspiration art-déco, les façades avant et arrière sont recouvertes d'un cimentage. Trois travées, abondamment vitrées, sont délimitées par des pilastres se terminant par des amortissements qui dessinent la silhouette très caractéristique de la tour. La travée centrale se termine par un faux pignon galbé portant l'inscription ATLAS. Les baies sont garnies de châssis métalliques disposés en triplets. Façades latérales aveugles, laissant apparaître la technique constructive. La toiture terrasse comporte, vers la façade latérale gauche, deux bassins en cascade de récupération des eaux pluviales. L'ossature en béton armé est apparente à l'intérieur du bâtiment qui se présente sous forme de plateaux libres reliés entre-eux par un escalier et un monte-charge. Le rez-de-chaussée a été fort altéré par la construction de quais de déchargement.

Façades des bureaux et des écuries pour cent chevaux, rue du Libre Examen (2):

La façade des bureaux et de la direction compte cinq travées de fenêtre sur deux niveaux, avec soubassement en pierre bleue. Les baies sont inscrites dans des arcades qui rythment la composition, interrompues par des linteaux et des seuils en pierre blanche. Les tympanes et allèges des fenêtres de l'étage sont ornés de panneaux en ciment moulés représentant les armes de la brasserie Saint-Guidon, ancienne dénomination de la brasserie Atlas.

La façade des écuries est mitoyenne à celle des bureaux du côté gauche. Elles est réalisée en brique sur soubassement en pierre bleue et compte quatorze travées de fenêtres, les sept premières sur trois niveaux, les autres de deux. La façade est percée de baies rectangulaires à deux meneaux de pierre blanche, surmontées d'arcs en plein cintre soulignés par des briques blanches. Seuils et linteaux sont insérés dans des bandeaux continus de briques blanches. Une grande inscription, également en briques blanches, court le long de la façade: "BRASSERIE ATLAS soc. an."

Intérêt présenté par bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier:

C'est sous l'appellation de Brasserie Saint-Guidon qu'un premier ensemble de bâtiment fut édifié en 1912 à proximité du canal de Charleroi, épine dorsale de la "filère de la bière" à Bruxelles. En 1913, en 1924 et en 1926, la brasserie fut complétée par différentes constructions édifiées, comme les premières, sous la direction de l'architecte M. Installé. C'est en 1924 qu'elle prit le nom de Brasserie Atlas. Les bâtiments proposés à l'inscription sur la liste de sauvegarde furent réalisés en 1924 pour ce qui concerne les bureaux et les écuries et, en 1926, pour ce qui concerne la tour édifiée en intérieur d'îlot. Ils constituent autant d'étapes dans l'évolution des idées et des techniques constructives chez un seul et même architecte.

L'ensemble des bureaux et des écuries, par sa dimension et par son architecture soignée, donne la mesure de l'importance encore accordée aux chevaux dans l'industrie de l'entre-deux-guerres. La construction, qui occupe pratiquement tout un côté de la rue du Libre Examen, constitue un élément très cohérent du quartier.

La tour est, quant à elle, un excellent témoignage de la récupération de l'aspect publicitaire du style art-déco par l'industrie, mais aussi un exemple exceptionnel d'adéquation entre une technique constructive et un nouveau processus de fabrication dit "à cascade", où chacun des sept niveaux du bâtiment correspond à une étape dans la fabrication de la bière.

Repérable de tous les environs grâce à la tour, cet ensemble s'inscrit comme un point de repère dans le paysage du canal et comme un élément particulièrement structurant dans un tissu urbain fortement dégradé.

Vu pour être annexé à l'arrêté du **22-07-1998**

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

Charles PICQUE.

Donné
conforme

NADINE SOUGNÉ
CHANCELLERIE

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT INSCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS MONUMENT VAN DE VOORMALIGE BROUWERIJ ATLAS (TOTALITEIT VAN DE TOREN EN DE GEVELS AAN DE ZIJDE VAN DE SCHEUTVELDSTRAAT EN DE VRIJONDERZOEKSTRAAT) GELEGEN VRIJONDERZOEKSTRAAT 13 TE ANDERLECHT

Kadastrale gegevens: 1ste afdeling, sectie A, 3de blad, perceel nr 555 h2.

Beknopte beschrijving:

Produktietoren voor "trapsgewijze" bierbrouwerij (1):

Constructie met betonnen geraamte, opgevuld door metselwerk, die 30 m hoog is (7 verdiepingen) en een platte bedaking heeft. Onder invloed van het art déco zijn de voor- en achtergevels met cementwerk bekleed. Drie traveeën met talrijke vensteropeningen worden door pilaren begrensd die in sluitstukken eindigen die het gebouw zijn bijzonder karakteristiek silhouet bezorgen. De centrale travee eindigt in een blinde, welgevormde topgevel die het opschrift ATLAS draagt. De vensteropeningen zijn met metalen raamwerk uitgerust en in triplets geordend. Aan de blinde zijgevels is de constructieve techniek zichtbaar. De bedaking van het terras omvat naar de linker zijgevel toe twee trapsgewijze bekkens voor het opvangen van het regenwater. Het geraamte in beton is zichtbaar vanaf de binnenkant van het gebouw die uit vrije plateaus bestaat die door middel van een trap en een goederenlift aan elkaar verbonden zijn. Het gelijkvloers werd grondig veranderd door de bouw van loskaaien.

Gevels van de kantoren en de stallen voor honderd paarden, Vrij-Onderzoekstraat (2)

De gevel van de kantoren en de directie telt vijf traveeën van vensters over twee verdiepingen met onderbouw in blauwe steen.

De vensteropeningen zijn in arcades geplaatst die de compositie een bepaald ritme geven. Deze worden door bovendorpels en vensterbanken in witte steen onderbroken. De timpanen en steunmuren van de vensters op de verdiepingen zijn met platen van gevormde cement versierd die de wapens van de brouwerij Saint-Guidon, de vroegere naam van de brouwerij Atlas, voorstellen.

De gevel van de stallen ligt naast deze van de kantoren aan de linkerkant. Deze bestaat uit baksteen met een onderbouw van blauwe steen en telt veertien traveeën van vensters, de eerste zeven verdeeld over drie verdiepingen, de overige over twee verdiepingen. In de gevel zitten er rechthoekige vensteropeningen met twee middenstijlen van witte steen waarboven rondbogen die door witte steen geaccentueerd worden. De vensterbanken en dorpels zijn in doorlopende vensterlijsten van witte steen ingewerkt. Een groot opschrift, eveneens in witte steen, loopt over de hele gevel: "BRASSERIE ATLAS soc. an."

Belang van het goed volgens artikel 2, paragraaf 1, bepaald in de Ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed:

Onder de naam Brouwerij Saint-Guidon werd een eerste geheel van gebouwen in 1912 opgetrokken in de nabijheid van het kanaal van Charleroi, de ruggengraat van de "filière van het bier" in Brussel. In 1913, 1924 en 1926 werd de brouwerij eveneens onder leiding van de architect M. Installé door verschillende bouwwerken vervolledigd. In 1924 kreeg het geheel de naam Brouwerij Atlas. De gebouwen die tot inschrijving op de bewaarlijst voorgesteld worden, werden in 1924 gebouwd wat de kantoren en de stallen betreft, en in 1926 wat de toren binnenin de huizenblok betreft.

Zij vormen evenveel fasen in de evolutie van de constructieve ideeën en technieken van één en dezelfde architect.

Het geheel van kantoren en stallen geeft door zijn afmetingen en verzorgde architectuur het belang weer dat door de industrie van tussen de beide wereldoorlogen nog aan paarden gehecht werd. Het gebouw dat bijna volledig één kant van de Vrij-Onderzoekstraat inpalmt, vormt een heel coherent element van de wijk.

De toren zelf is een uitstekende getuigenis van het terugwinnen van het publicitaire aspect van de art déco stijl door de industrie maar eveneens een uitzonderlijk voorbeeld van de gelijkwaardigheid tussen een constructieve techniek en een nieuw productieproces, "à cascade" geheten, waarbij de zeven verdiepingen van het gebouw telkens met één van de bierbrouwerij overeenkomen.

Herkenbaar van overal dank zij de toren, doet dit geheel dienst als herkenningspunt in het landschap rond het kanaal en als bijzonder structurerend element in een sterk verloederde stadsstructuur.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 22-07-1998.

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

VOOR EENSLUIDEND
VERKLAARD AFSCHRIFT

NADINE SOUGNE
KANSELARIJ

Charles PICQUE.